

Gondolatok a gyermekkori agresszióról...

Saját munkám során tapasztalom azt, hogy a pszichológushoz kerülő gyermekek között egyre nagyobb számban jelennek meg a magatartásproblémával küzdő tanulók. Küldi az iskola, hozza a szülő, s választ várnak a miétre, és gyors megoldást a helyzetre, mert eszköztelennek érzi magát a pedagógus, a közvetlen családi környezet is, aggódnak. E problémahalmazban gyakori elem az agresszió, agresszív viselkedés a kortársakkal, olykor a családtagokkal is.

Kutatások, megfigyelések, és számtalan tanulmány foglalkozik, foglalkozott az agresszió jelenségével. Sokat tudunk eredetéről, 'evolúciós értékéről', fajtáiról stb. Arról is olvashatunk kísérleti eredményeket, hogy az agresszív viselkedést gyermekeink utánzással, a felnőtt minta 'másolásával'(is) sajátítják el. Ebben a 'tanulási módban' pedig benne rejlik a veszély, hogy sokszor nem is tudatos, mit cselekszik és miért, de ha megteszi, akkor vagy jutalmat kap érte (pl. családi szokás része) vagy elkerüli a büntetést (pl. nem bántják más gyerekek), s mind emellett a feszültsége is csökken.

A szülőkkel folytatott beszélgetésekben gyakran felteszik a kérdést: -Mitől vált ilyenné ez a gyerek? Vagy egy másik, szintén sűrűn elhangzó mondat: -Már régen is nehéz volt vele, de most már szinte kezelhetetlen!

Mitől válnak gyerekeink agresszívekké? Miért kell 'nagyon azzá' válniuk, hogy odafigyeljünk rájuk? Talán egyetemleges válaszunk nincs is, mert a gyerekek, családok, élettörténetek is rendkívül változatosak, sokszínűek, de ezekkel összefüggésben jellegzetes magyarázatokat felidézhetünk.

Egyrészt a gyerekekkel való foglalkozás, törődés idő- és energiaigényes tevékenység. A minőségi időtöltés, az oda**figyelő**, bizalommal átítatott együttlét szinte minimálisra csökkent a családok életében. Jól ismerjük a sztereotípiává vált kifogásokat: 'rohanó és változó világunk, semmire sincs idő, munkahelyi, egzisztenciális problémák, rengeteg stressz, mindenki fáradt' stb. És miközben így élünk és viselkedünk, gyermekeink felnőnek, ezt látják és tanulják meg tőlünk. Aztán egyszer csak szembeköszön az ő viselkedésükben is ugyanez. Kezdetben talán csak figyelemfelhívó jelleggel, később pedig már a viselkedéskészlet stabil elemévé válva, hiszen nincs más eszközük helyette. Azt nem tanítjuk meg elég jól, hogy miként kell a feszültségeket, indulatokat másként levezetni, hogyan kell a szorongásaikat kezelni. (Érdekes, hogy bizonyos munkahelyeken felnőtteknek, a dolgozóknak szerveznek konfliktuskezelő, stresszlevezető tréningeket, minket is tanítanak, tanítani kell erre.)

Az odafigyelés helyett a gyerek a 'rámeredést' szokja meg, napi több órán keresztül, a szinte megszakítások nélkül pergő, újabb és újabb kitalált történet egy személyes közönségeként. Ennek hatásai ismertek, veszélyeit sok helyen taglalták szakemberek.

Az iskolai közösségben elharapódzó agresszió, a gyermek-gyermekbántalmazás napjainkban az érdeklődés középpontjába került, köszönhetően a média keltette hullámverésnek.

Szerintem az nagy probléma, hogy csak az ennyire erőteljes jelzésekre reagálunk, hogy a folyamat apróbb, személyesebb jelzéseire, rezdüléseire kevésbé vagyunk érzékenyek. Így töprenghetünk aztán közösen afelett a kérdés felett, hogy miért lett ilyen a gyerekünk???

Barna Gyöngyi pszichológus